

Stanisław Pawłowski, Bożena Chorąży, Bogusław Chorąży, Jerzy Szydłowski, Jacek Reyniak

Bielsko-Biała, st. 31, AZP 107-48/16

Informator Archeologiczny : badania 27, 87-88

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE

Bielsko-Biała, st. 31
AZP 107-48/16**Muzeum Okręgowe w Bielsku-Białej**

Badania prowadzili mgr mgr Stanisław Pawłowski i Bożena Chorąży przy współudziale mgr. Bogusława Chorążego. Konsultant naukowy prof. Jerzy Szydłowski. Nadzór konserwatorski mgr Jacek Reyniak. Finansowane przez Muzeum Okręgowe w Bielsku-Białej. Drugi sezon badań. Zamek późnośredniowieczny i nowożytny (XIV-XX w.)

Kontynuowano ubiegłoroczne prace na dziedzińcu zamkowym. Celem badań było potwierdzenie obecności sztucznego obniżenia calca, wstępnie interpretowanego jako fosa, oraz rozpoznanie ewentualnych konstrukcji obronnych związanych z fosą.

Założono 2 wykopy: 1/93 o wymiarach 5 x 2 m w północnej części dziedzińca, pośrodku pomiędzy wykopami ubiegłorocznymi, i 2/93 o wymiarach 3 x 1,5 m w sieni przejazdowej zamku, przy północnej części dziedzińca.

W wykopie 1/93 potwierdzono obecność sztucznego obniżenia stropu calca, sięgającego od 120 do 260 cm poniżej współczesnego poziomu dziedzińca. Obniżenie to kształtem przypomina nieckę wypełnioną w części dolnej kolejno po sobie następującymi nawarstwieniami, których układ jest zgodny z kształtem tego obniżenia. Powyżej warstw zalegających dno obniżenia wystąpiła warstwa żółtej gliny z fragm. zaprawy wapiennej i kamieniami. Nikła ilość materiału zabytkowego, wypełnisko oraz znaczna miąższość wskazują na budowlany charakter tej warstwy, która najprawdopodobniej stanowiła poziom niwelacyjny sztucznego obniżenia calca. Powyżej na głębokości ok. 120 cm wystąpił układ warstw ciemnobrunatnej gliny przedzielonych warstwą gliny z zaprawą wapienną. Duża ilość fragm. ceramiki oraz kości świadczy o tym, że warstwy te stanowią kolejne poziomy użytkowe powstałe po niwelacji sztucznego obniżenia calca. Ponad nimi na głębokości ok. 60 cm wystąpiła kolejna warstwa budowlana, wypełniona dużą ilością łamanego piaskowca oraz zaprawą wapienną o miąższości ok. 50 cm. Na głębokości ok. 40 cm wystąpił kolejny poziom użytkowy ciemnobrunatnej gliny z zawartością fragm. ceramiki i kości. Warstwa ta uchwytna jest jedynie w części południowej wykopu. Ponad nią zalegała warstwa miału i drobnego gruzu ceglanego, poprzedzielana cienkimi warstewkami żwiru, związana najprawdopodobniej z ostatnimi, XIX-wiecznymi fazami przebudowy zamku. Układ stratygraficzny wykopu zamyka warstwa współczesnego bruku dziedzińca.

Pozyskany materiał zabytkowy stanowiły głównie fragm. ceramiki późnośredniowiecznej, pochodzącej z wypełniska sztucznego obniżenia calca i z poziomów użytkowych powstałych po jego niwelacji, oraz fragm. ceramiki nowożytnej z warstw zalegających powyżej warstwy budowlanej z ciosami piaskowca. Licznie wystąpiły również fragm. drewna, kości zwierzęcych oraz przedmioty żelazne, przede wszystkim gwoździe. W wypełnisku dna sztucznego obniżenia calca znaleziono ostrogę i nożyczki żelazne.

Wykop 2/93 zlokalizowano w części przyległej do sztucznego obniżenia w celu uchwycenia ewentualnych śladów umocnień z nim związanych. Niestety układ nawarstwień w części przyległej do sztucznego obniżenia został zniszczony przez budowę XVIII-wiecznego muru. Na podstawie dotychczasowych badań wydaje się, że sztuczne obniżenie calca należy interpretować jako fosę. Usytuowanie, a także chronologia materiału zalegającego na jej dnie wydają się wskazywać na jej związek z najwcześniejszą fazą osadnictwa na wzgórzu zamkowym, sprzed 2. poł. XIV w. Celem badań będzie ustalenie dalszego przebiegu fosy.

Materiały znajdują się w Muzeum Okręgowym w Bielsku-Białej, dokumentacja w biurze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Bielsku-Białej.
Badania będą kontynuowane.

Bytom, st. 2
gm. loco, woj. katowickie
AZP 96-46/— lub 96-47/—

Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

Badania prowadzili mgr mgr Marian Pawliński, Dorota Podyma, Izabella Wójcik (autorka sprawozdania). Konsultanci mgr inż. arch. Aleksander Niedzielski, dr hab. inż. Jacek Rodziewicz-Winnicki, dr Zdzisław Jedynak. Finansowane przez Urząd Miasta Bytomia i Muzeum Górnośląskie. Pierwszy sezon badań.

W trakcie prac ratowniczych przy zakładaniu instalacji sanitarnej natrafiono na relikty zabudowy kamiennej zachodniej pierzei rynku w Bytomiu. Badania terenowe obejmowały początkowo jedynie odgruzowywanie pomieszczenia 1 narożnej posesji, a następnie pomieszczenia 1-5 posesji Rynek 4 i pomieszczenie 1 posesji Rynek 3. Ściany i sklepienia zbudowano z łamanego kamienia wapiennego spajanego zaprawą piaskowo-wapienną. Na szczególną uwagę zasługuje pomieszczenie 1 posesji Rynek 4, gdzie krzyżowe sklepienie wsparte zostało na dwóch filarach, z których jeden naprawiony został ceglami (palcówkami). Posadzka znajdująca się na poziomie 274,3 m n. p. m. układana była z nieregularnych, płaskich kamieni. W ścianie wschodniej znajdowało się okno z rozglifieniem do wnętrza. Pomieszczenie to datowane jest na renesans. Ze względu na warunki techniczne nie przeprowadzono tam badań pod posadzką. We wszystkich trzech pomieszczeniach frontowych natrafiono na portale kamienne datowane na późny gotyk. Nie rozstrzygnięto jednoznacznie kwestii chronologii odsłoniętych relikwów zabudowy mieszkalnej pierzei zachodniej.

Poza posesjami założono na płycie rynku wykop o powierzchni 1,5 ara. Stwierdzono, że nawarstwienia do głębokości 1 m uległy tu zakłóceniu. Pierwszą zachowaną w układzie stratygraficznym warstwą był bruk kamienny na głębokości 277,15-276,9 m n. p. m. Założono go w XVII w. i dłuższy czas użytkowano utrzymując stałe elementy jego rozplanowania (rynsztek, chodnik dochodzący do ścian frontowych).

Łącznie ze wszystkich wykopów pozyskano: ponad 2000 ułamków ceramiki (w tym fragm. kafli typu garnkowego i płytowego), kilkadziesiąt cegieł palcówek i ich fragm., kilka sztuk gwoździ, dłućko, podkowę, grot żelazny, młotek, fragm. noża, nieliczne ułamki szkła, wyroby skórzanego i ich fragm., a także wyroby z drewna (fragm. naczyń, kula).

Materiały oraz dokumentacja znajdują się w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu.
Badania będą kontynuowane.

Chelm, st. 19 — patrz: okres nowożytny

Cieszyn-Wzgórze Zamkowe,
st. 1
gm. loco, woj. bielskie
AZP 108-44/—

Muzeum w Cieszynie

Badania prowadził mgr Wiesław Kuś. Konsultacja archeologiczna dr Zbigniew Pianowski, architektoniczna prof. dr hab. Janusz Bogdanowski. Finansowane przez MKZ w Cieszynie. Założenia obronne